

LITERÁRNÍ PŘEHLED.

Literatura česká.

Dr. Milada Paulová: **Tajná diplomatická hra o Jihošlovany za světové války.** Úřední listy bar. C. Hoetzendorfa, hr. Tiszy, bar. Buriana, br. Czernina, hr. Clama-Martinice, gen. pluk. Rhemena, gen. pluk. Sarkotiče a. j. Praha, Vesmír, 1923, 8°, str. 187. Cena Kč 22.—.

Politika slovanských národů bývalého Rakousko-Uherska má od let sedmdesátých nový rys; snaží se seznámit Evropu s neblahým osudem, kterému byly vydány slovanské národy v habsburské říši. Tato tendence stupňuje se od anekce krise v roce 1908; tu počíná volati i malé Srbsko, jež zastupovalo Rakousku vytouženou cestu na Balkán. Habsburkové nemohli snést myšlenky, že také Srbové chtějí žiti „svým životem“ a míti ve své zemi svoji vůli. Národohospodářská válka, kterou zahájilo Rak-Uhersko proti Srbsku (celní válka), se nezdařila. Uražená ješitnost rakouského císaře a jeho rádců zveličovala systematicky domněle „nesmírné nebezpečí“, kterým velkosrbská propaganda ohrožovala čtrnáctkrát větší monarchii! Tu si malé Srbsko určilo nespornou úlohu: zvrátiti veřejné mínění všeho světa, uměle vytvořené nářkem rakouských a maďarských státníků, rozvinouti svou národní otázku a získati Evropu pro sebe. Jiz za první etapy, za balkánské války, počala Evropa chápati, čím je pro Srbsko sousedství rakousko-uherské. A přece, když vypukla světová válka, byla situace Jihošlovánů v Evropě nejtragičtější. Přepadená Belgie požívala sympatie všeho světa, Polsku nabízeli státníci

obou válčících stran samostatnost a sjednocení. Jihošlované se však musili sami obětovati trikrát za vítězství Dohody: za londýnského paktu v dubnu roku 1915, za snahy o intervenci Bulharska v létě roku 1915 a za vyjednávání o separátní mír s císařem Karlem v roce 1917. Jihošlovanská otázka a její řešení staly se uvnitř habsburské monarchie středem nejbezohlednějších kombinací a diplomatických zápasů. Vymýšlely se nejmělejší kombinace, aby se paralysovalo veliké procento Jihošlovánů a aby se nemohla uplatnit v říši jejich početní síla, hledaly se lsti, které by získaly Chorvaty pro dynastii, podněcovaly se nacionální vášně, bránilo se sjednocení — vše to podle hesla: *divide et impera!*

Tuto tragickou dobu, kdy rakousko-uherská státníci používali machiavelských method a nejrůznějších piklu proti jihošlovanským národům, zvolila si autorka pro svou studii. Dekládá své vývody úředními akty, jejichž episy byly dány z vídeňských státních archivů. Kniha vyniká logičností, naprosto věrohodností a jasným slohem. Chce šifriti znalost a s ní porozumění pro vývoj a poměry bratrského národa jihošlovanského, s nímž nás spojovala a i nyní spojuje společná idea politická. Je to obraz doby, bohudik, minulé, kde se rozhodovalo o nás, ale bez nás!

—xy.—

Jindřich Skácel: **S generálem Syrovým v Sibiři.** Stran 249. Vydání 36. Praha 1923. Nákladem knihovny „Obrození“. (Svazek XXV.)

Československé legie v Rusku prodělyaly za světové války dvoji tažení na východ, dvoji anabasi. Prva z nich, směřující z ruské fronty přes Vladivostok na francouzské bojiště a proslavená válečnými úspěchy za bojů s bolševiky r. 1918, vedla k vojenské intervenci dohodových států v Sibiři i v Rusku, druhá, prováděná koncem r. 1919 a začátkem r. 1920 již s heslem konečné evakuace do osvobozené vlasti, zakončila historickou roli československých legií vůbec. Je-li prvá anabasa svým nesporným významem pro náš osvobozenecký boj všeobecně známá, patří druhá anabasa k těm obdobím života ruských legií, které jsou dosud v historické literatuře legionářské poměrně málo osvětleny. A přec i tato měla veliký, ba životní význam pro osud téměř celého vojska. Byla vlastně druhým dobýváním aspoň určitých částí sibiřské magistrály za poměrů ještě horších a komplikovanějších, než tomu bylo roku 1918.

Překážkou prvé evakuace a nepřitelem byly tehdy jediné bolševické sověty stojící pod vlivem německým, při druhé však evakuaci byl již počet nepřátel značně větší. Byli to jak bolševici, reprezentovaní řádnou rudou armádou sovětského Ruska a zbolševizované partizánské oddíly sibiřského obyvatelstva, tak s druhé strany zase Kolčakovci, Semenovci i Japonci... Nebylo ovšem zapotřebí v této poslední anabasi klestiti si všude cestu zbraní — vojenské operace se omezily pouze na menší ariergardní boje s bolševickým předvojem v západní Sibiři a pak na boje našeho předvoje se Semenovci v Polajkali — ale přes to bylo nutno stále se bránit nebo aspoň býti připraveny proti rozmanitým politicko-vojenským intrikám a překážkám bojových nepřátel, nehledě již na zmnobená sobě oběti a nesnáze technického rázu.

Vzpomínková, polobeletristická, polo-historická práce majora Skácela, bývalého pobočníka generála Syrového, jest věnována právě této poslední době pobytu našeho vojska na území Sibíře a Asie. Autor, zasvěcený podrobně do všech otázek, řešených ve štábu velitele ruských legií, a vylíhající si plně vše, co tvořilo prostředí události, nálady a ráz tehdejších poměrů, přinesl svou práci různá vysvětlení a zejména množství dosud neznámých detailů pro historii evakuace. Nevyládá ovšem postup evakuace se stanoviska historického, nýbrž, jak to jest v povaze memoárů, vybírá z bohatého materiálu pouze to, čeho sám byl svědkem, na čem měl osobní účast, a konečně to, co pokládá se svého subjektivního stanoviska za zvlášť významné

nebo nutné pro celkovou informaci čtenářstva. Osoba gen. Syrového, štáb vojska a mnohdy i osoba samotného autora jeví se všude středem líčených událostí.

Úvodní kapitolou práce jest náladový obrázek intimního rázu, nadepsaný „Sukačevská rošča“, v němž major Skácel jen letmo promítá do líčení soukromého života v generálské dači v Irkutsku jednotlivé události pohnuté doby, rozvířené hlavně bojem revolucionářů s vojskem Kolčakovým o vládu nad městem, při čemž jmenovaná dača byla po několik dní pod neustálým ostřelem bojujících. Mnoho jest autorem v této kapitole pouze napověděno, různé důležité otázky jsou jen všeobecně vyličený, bez toho vysvětlení, nutného právě pro historiky, které jsme v tomto případě od autora očekávali, jako na př. objasnění spojitosti Gajdova vladivostockého vystoupení s vydáním pověstného protikolčakovského memoranda vypracovaného 13. listopadu v Sukačevské rošči a p. Snad později bude mít autor v jiné práci větší příležitost, aby pověděl více o vzniku a politickém i osobním pozadí při vydání tohoto memoranda, které jest jedním z nejvýznamnějších historických dokumentů ruských legií. Následující kapitoly jsou již věnovány vlastní evakuaci vojska a všem těm obtížím rázu technického, politického a vojenského, které ji provázely. Autor, který jel spolu s gen. Syrovým na západ až k našim nejzazším vlakům, měl dobrou příležitost poznati z autopsie vše to, o čem se štáb v Irkutsku dovídal pouze suchou mluvou úředních telegramů. Velmi dobře vystihuje celkovou situaci evakuace, z níž se rodil jen stálý chaos a zmatek, pravili o ustupujících Rusech, Polácích a j., že „každý se snažil, jak nejdříve mohl by se dostat na východ, aby měl záda kryta Čechoslováky...“ Obtížné postavení neutrální role československého velitele a vojska v této době nových občanských bojů nic nemůže charakterisovati lépe, než Skácelelem uveřejněné dokumenty, z nichž zvláště významné jsou Kappelova výzva na souboj, telegram Semanova, odpověď čsl. štábu Kappelovi a výborně odmítnutí semenovské provokace od gen. Syrového.

Největší pozornost věnuje však autor ve své práci sibiřskému východu, a to především politice Japonců, kteří byli vlastními původci všech těch překážek činěných naší evakuaci, ať přímo nebo nepřímo prostřednictvím Semenovců v Zabajkali. Podrobně jest vylíčen náš konflikt s Japonci a Semenovci v Čitě, mající svým úspěšným zakončením ve prospěch čsl. štábu značný význam pro zdar další evakuace, ze

široka jest vyložen celý vývoj československo-japonského poměru a sporů vrcholících v konfliktu o obrněný vlak „Orlik“. Čtenáři se objevuje ve zvlášť příznivém světle ruský generál Vojciechovský, býv. známý důstojník našich legií, jenž svým osobním vlivem v Čitě zamezil jistě mnohým nepříjemnostem ze strany Semenovců. I drobnosti o Semenonovi a básniku Kotomkinu jsou podány dobře. Svě ličení dokládá autor četnými dokumenty, čímž značně usnadňuje úkol budoucích historiků. Pozoruhodný jest též jeho výklad japonského poměru k naší evakuaci, i když snad v lečtějších nebude lze s autorem plně souhlasiti.

Po stránce formální dlužno vytknouti hojně užívání rusismů a čistě ruských výrazů bez bližšího označení v textu nebo v poznámce, takže československý čtenář stěží porozumí některým místům knihy. Jsou to na př. slova: razgulivat, ljubovati se, šinel, postrádati od střelby, oslozňivši se situace a p. Některé události jsou u Skácela nesprávně datovány; tak japonský převrat ve Vladivostoku nebyl 15. března, nýbrž teprve 5. dubna.

Bylo by si přáti, aby major Skácel nepřestal na této jedné knize, ale aby věnoval svou pozornost i druhým významným otázkám a problémům z doby naší druhé anabase, o nichž buď jen letmo se zmiňuje nebo se jich vůbec nedotýká. Jest to zejména náš poměr k admirálu Kolčakovi, k vůdčím a stranám irkutského povstání, vztahy štábu k politickému vedení, k Dohodě, k politice pražské i k ožehavým otázkám vnitřních poměrů v ruských legiích.

Dr. F. Šteidler.

Podplukovník J. Svoboda: **Nauka o střelbě.** Praha, Beaufort, 1923, 8°, str. 130, 78 výt. a 6 tab. (Schváleno výnosem MNO.) Každý, kdo prošel školou světové války, vzpomene si, jakým změnám byly podrobeny názory o střelbě ručních zbraní a zvláště, jak se měnilo nazírání na pušku. R. 1914 vyšla si puška hrdě a nadějně do boje, ale válka, jež po několika měsících změnila podstatně taktiku vznikem a zdokonalením nových obranných nástrojů: kulometů, minometů, ohňometů a ručních granátů ji zdiskreditovala. Ve válce posílení se puška stala skoro zbytečnou. Teprve rok 1918 a válka pohybová ji zase rehabilitovaly. Dnes jsou názory o důležitosti střelby i pušky jasné a jednomyslné až potud, že někteří odborníci kladou větší váhu na střelbu individuální a přesnou, kdežto druzí tvrdí, že střelbou rychlou a kolektivní (tedy ne tak přesnou) docílíme se týchž výsledků. Podle našeho mínění, má-li býti rozvinuta střelecká schopnost, musí býti soustavně cvičena

střelba obojí, individuální i kolektivní, a výcvik musí se vztahovati k praxi i k teorii. Těto theoretické stránky dotýká se knížka, již máme před sebou.

Autor se v ní obírá hlavně střeleckou teorií a jejími důsledky pro střelecký výcvik. Rozdělil své dílo na tři části. První jest věnována výkladům základních pojmů a principům střelby individuální (dráhy letu, rozptylu, obrazce zásahů a zásahu středního, přesnosti pušky, přípustného rozptylu, nastřelování pušky, matného, krytého a bezpečného prostoru, chyb při míření, atmosferických vlivů, odhledu, střelby na pohybující se cíle a pravděpodobnosti zásahů), druhá obírá se palbou kolektivní, palbou v oddělení, jež jest zpracována na základě bývalých střeleckých instrukcí rakouských; ve třetí části jsou stručně vyloženy úkoly zbraní pěchoty v moderním boji, jejich účinek v cíli a řízení palby. Bylo by snad lákalo v této příručce pro důstojníky a poddůstojníky, kteří jsou odpovědní za střelecký výcvik svěřených vojáků, podati jeho metodiku aspoň ve zhuštěných odstavcích (látka tato sice k teorii střelby nenáleží, ač organicky s ní souvisí), ale autor musil se těmto svodům vyhnouti prostě z toho důvodu, že nemáme dosud vlastních střeleckých předpisů. Vedla ho hlavně snaha probudit zájem o teorii střelby a osvětliti některé všeobecně málo známé pojmy, což se mu úplně zdařilo. Výklady jeho jsou všude jasné, terminologie správná a čeština bezvadná.

Wf.

Propaganda. Dokumenty o zkáze ruské fronty v roce 1917. Sestavil Fr. Novotný. Nakladem „Českého Čtenáře.“

Knihka, která ukazuje krásně a přehledně jeden z prostředků německého a rakouského velitelství ke zkáze nešťastného ruského národa, opojeného slovem „svoboda“. Ruský voják, který náhle pozbyl svého symbolu kázně a strachu — cara, dostal za to volnost, o které se mu ve snu nezdálo. Byla to pro něj pohádka, a v jeho duši nastal zmatek, jež dobře pochopujeme. Kdož by se divil této prosté duši, když v ní vzkličila slova: Do zákopů nás pošlou car — nyní jsme svobodní, a tož půjdeme domů!

Nedivili jsme se, kteří jsme stáli tehdy po jeho boku — pochopili to a zároveň pro své záměry ďábelsky toho využili Němci a Rakušané. Nejblíže cílem jejich strategie bylo potom rozpoutati občanskou bouři egoismu mezi vojáky a tím demoralisovati a zničiti ruskou frontu. Proto byla založena počátkem r. 1917 tak zvaná „propaganda“. Byly vydány pokyny listivého obsahu, aby oklamaly ruského prostého vojáka.

Obsahem shodovaly se v tom, že Rusko vlastně po svržení Romanovců dobojovalo a že by bylo pro ně hříchem pokračovati v boji za anglické peníze. Nastal čas míru a třeba uspořádati vnitřní poměry. Německo a Rakousko uzavrou tento mír s radostí a nebudou prý chtít nic! Vše v zájmu Ruska — ale do německých a rakouských poměrů, prosím, se nemíchati, obyvatelstvo je spokojeno svým Vilémem a Karlem!

Propaganda byla organisována velmi dobře a používala všech prostředků, aby byly navázány styky s ruskými pluky. Vyjednávali ovšem lidé jen vybraní s důstojníkem v čele a pod trestem smrti bylo zakázáno rozmlouvat o tom s vlastním mužstvem.

Psalý se různé dopisy od „kamarádů z fronty“, od „Osipa Michajloviče“ a jiných velitelství, a v nich se dobromyslným „zemláckým“ slohem namlouvalo Rusům, proč že se ještě prolevá krev, proč střílejí, kdyžť jsou již všichni kamarády a p. Docházelo ke schůzkám, které se obyčejně končily na ruské straně spojením z řecí a rumů a na německé straně úspěchem a chlebem. S počátku se propaganda nedařila tak, jak by si bylo velitelství přálo, neboť bylo dosud dosti poctivých Rusů, kteří dovedli čelití tomuto nebezpečí. Postupem času však za slabé vlády Kerenského, kdy bolševici nabývali stále více a více půdy, podléhala ruská armáda samým „mitingováním“ vlivu této šalebné propagandy a stávalo se, že ruská pýchota na pokyn německých „soudruhů“ i útočila na své vlastní povité dělostřelectvo.

Ještě jednou byli Němci nepříjemně vyrušeni — ofensivou červencovou roku 1917 — ale využili jejího neúspěchu náležitě. Čteme ve všech letácích, rozhozených po frontě, o bratrovražedné bitvě, kterou byli Rusové potrestáni, že poslechli anglických našepťavačů, a nyní jsou u konce... Čecho-slováci na ruské straně bojující byli nazýváni hordou pohanů a zvířat. Zatím vystoupil do veřejnosti hlavní odpůrce vlády — Lenin. A tu je velmi zajímavé, jak se vyslovilo vrchní německé velitelství, zakryté ovšem nevinným letákem od německých kamarádů: *Horchet auf Lenin, das ist ein wahrer Patriot, der nur das beste für Euch will — er kennt Deutschland und weiss, daß man auf ein deutsches Wort vertrauen kann.* Nebylo to, prosím, vrcholem ohlupování ruského vojáka? A není v tom cosi podobného historce o zaplombovaných vagonech Berlín—Petrohrad?

Doby po poslední ruské ofensivě bylo vůbec využito co nejvýhodněji ke ko-

nečnému rozvratu armády a aby se soudruhu Leninovi dopomohlo na ruský prestol.

Pád Kerenského a prozatímní vlády byl nejdříve oznámen ruské armádě od německého velitelství...! Ihned se blahoprálo k velikému vítězství nad zrádcem Kerenským, zaprodávším vlast za anglický zold, a Rusové postoupili tím o veliký krok kupředu, neboť zvíťazil proletariát!

Článek, oslavující toto vítězství, byl ovšem censurován a na př. slova: „Přejeme vám štěstí ve vašem boji proti kapitalismu“ byla opatrně vyřknuta.

Jak známo odvrátila se rada lidových komisařů od dohodových spojenců a nabídla se ústředním mocnostem jednání o příměří. Propaganda má plně ruce práce, aby zmarila v poslední chvíli ještě nějaké dohodové nebezpečí. Působí na Rusy aktivně, neunavně, přesvědčuje o socialistických zásadách obou „bratrů“, ba používá, nestraňujíc se o sebe, slovo „proletáři“, „dělení pozemků“ a jiných revolučních hesel.

Hlavním velitelem ruské armády naznačen Krylenko a jeho první rozkaz, který překvapil hlavně Rusy, byl: Nestřílet! a konec bratříčkování! Toho se nenadáli! Zahada se nám ovšem brzy vysvětlí jednáním v Brestu Litevském; poznáváme, že to bylo přáním nejvyššího německého velmí. A proč? Prostě proto, že Němci dosáhli svého cíle — rozvrat ruské armády a jednání o mír!

Nyni by mohly sbratřovací akce škoditi vlastní disciplíně, a toho se bylo velmi varovati. Propaganda byla zbraň dvousečná. Ovšem se ihned dodávalo v rozkaze pro propagační hlídky, že toto bratření „unser organisierter Propagandendienst wird hiedurch nicht berührt“.

Konečně bylo ruské vojsko tam, kde je chtěli Němci mít! Poznáváme to ze situační zprávy, v níž si německé velitelství pochvaluje, že na celé frontě nepadla rána a že lze pozorovati silnou touhu po míru stůj co stůj, jen aby už nikdo nebyl přes zimu na frontě, nýbrž v teple ve své vesnici za kamny a mohl se dělit o pítu. Pak přišel Brest Litevský, a Německo mělo divise volné pro západ.

Propaganda ukončila úspěšně dílo, které by zajisté bylo jinak stálo ještě mnoho práce a německé krev, a vykonavatelé dostali armádní pochvalu za neohrožené a obratné služby ve jménu vlasti. Škoda, přeskoda, že byli při tom i Čechové!

Na konci knihy je článek o propagandě obranné; ta jest ovšem pravý opak všeho, co se dělalo na frontě.

Vlastním vojskům bylo líčeno Rusko jako stádo medvědů pustých z řetězu a Lenin jako potřeštěný blázen, který chtěl obrátit svět na ruby, ale zničil jen Rusko. Národové — německý a ra-

kouský — jsou tak moudří a vyspělí, že všechno nechají ve starých kolejích až do úplného vítězství svaté germánské věci. Sláva Bohu, ti národové přece jen trochu prohlédli! Karel Reháček.

Cizí literatura vojenská.

a) Francouzská.

General Arthur Boucher: **Les lois éternelles de la guerre. I. L'art de la guerre il y a vingt-trois siècles.** Paris, Berger-Levrault, 1923, 8°, 218, 6 fr. — Studujeme-li dějiny evropské, jedna událost zaujme nás hned na počátku. Malý národ řecký jest třikrát napaden mocnou říší perskou, třikrát útok odrazí a konečně nepřátelskou armádu zničí. Po 150 letech tento malý národ vnikne s hrstkou vojáků do říše perské, porazí její armádu a dobude konečně velkého území. Takových výsledků nebylo lze dosáhnouti bez válečného umění. Válečné umění, jež jest uměním zvítěziti, když jsme nejslabší, jak praví autor, jest dokumentováno těmito historickými fakty, přesvědčivě. A dále se táže autor: Jest umění válečné tak nezávislé na síle destruktivních prostředků, aby se dalo řídit zásadami, jež platí v každé době, tedy zásadami, jež platí tolik jako věčné zákony? Autorovi podaří se otázku rozluštěti, dokáže-li, že dvě z největších válek, jež převrátily svět a stojí jaksi na protějšcích polech dějin evropských, války řecko-perské a válka světová, byly řízeny podle těchto zásad, jež zrodily vítězství. Velkými rysy vykládá autor válečné události hrdinské periody řecké, zkouma zásady, jichž Řekové použili, a čerpá z nich poučení. To je hlavní předmět tohoto prvního dílu, k jehož závěru jsou připojeny úvahy, mající překlenouti minulost a přítomnost a ukázati, kolik dnes po třiatřiceti stoletích platí válečná antická doktrína. Druhý díl spisu bude mítí podtitul: *L'art de la guerre pendant la campagne 1914-1918* a předmětem jeho všeobecného závěru budou věčné zákony válek.

Armáda perská, jež měla složitou organizaci, byla poražena malou řeckou armádou, především z toho důvodu, že se skládala z vojáků námezdných, kdežto armáda řecká byla armádou občanskou, a za druhé proto, že první strategové se domnívali, že mohou doktrínu osobní odvahy a zbraň sečnou nebo bodnou nahraditi doktrínou množství a zbraní metací. Autor to dokazuje na Miltiádovi a Themistoklovi Sokratovi a Xenofontovi a hlavně na Alexandru Velikém. Boja-

níková hodnota mravní jest nakonec rozhodující, dnes jako před třiatřiceti stoletími, srazili se dva národy. Bitvy u Marathonu, Salaminu, Plataj, ustup deseti tisíc atd., jsou mistrovská díla taktická, obsahující zárodky všech soustav moderních vojevůdců. Především však dokazují jasně všemohoucnost hodnoty mravní a vůle zvítěziti.

Autor definuje antickou doktrínu: Umění válečné jest umění velitelské, čili strategie, jež se opírá o dvoji myšlenku vítězství a života. Vítěziti znamená umět přivést vojakovu vůli zvítěziti až k vůli napadnouti nepřitele. Žiti znamená umět zvítězit při úspore, pokud možno největší, života vojakova. V zásadě dají se tyto dvě myšlenky nahraditi jednou: milovatí své vojáky. Umění válečné jest také umění řídití vojsko čili taktika, jež spočívá na řetězu věle-ně-né čety a poskytuje vojsku možnost vyhovět co nejjednodušeji všem nezbytnostem pochodovým, nástupovým i bojovým, zvyšuje tak jeho hodnotu.

V dodatku, jenž jest přechodem k druhému dílu, aplikuje autor doktrínu antickou na doktrínu Napoleo-novu a ukazuje, jak Napoleon dobře znal starověké dějiny. V proklamaci Ulmské, v níž Napoleon na konci praví: „Všechna má péče bude směřovati k tomu, abych zvítězil s nejmenším prolitím krve: moji vojáci jsou mé děti“, jest skryto tajemství antické doktríny. Napoleon těmito slovy formuloval zásady, na kterých založil umění velitelské, skoro týmiž slovy, jako to kdysi učinil Sokrates: „Zvítěziti a žiti: milovatí své vojáky.“ Francouzové roku 1870 zapomenuli na toto hluboké tajemství a po všechna léta od té chvíle až do světové války pracovali usilovně, aby si je zase uvědomili. Studovali, komentovali a analysovali Napoleony bitvy a nejvíce jím utkvěl v mysli poznatek, že ofenzíva byla hlavní příčinou jeho úspěchů. Doktrína: bojovati znamená útočiti se zbraní v ruce, jež způsobila, že malému Řecku podlela perská říše, přijali za svou a vdechnuli do ní takovou sílu, jaké nebylo příkladem v moderní době. Na jedni-z přednášek na válečné škole bylo dokonce řečeno: „V ofenzívě jest neopratnost nejlepšími zajištěním. Jest třeba

se připraviti a pripraviti i ostatní k této metodě, jež může přinést vítězství, a vzdělávati vášnivě a až do nejmenších podrobností vše, co v sobě chová známku ofensivního ducha. Jděme do krajnosti a nebude to nikdy dosti." V předpisech z roku 1914 bylo slovo „neopatrnost“ potlačeno, ale práce se tam praví výslovně: „Velitel dá operacím již od počátku ráz prudký, aby nepřítel, oťresen ve své morálce, musil se spokojiti defenzivou. A dále: „Všechny útoky budete vedeny s největší rozhodností; nepřítel budiz napaden nahou zbraní a zničen. Jest jen jeden způsob útoku, a to jest tento."

Poněvadž tedy bojovati znamená uťočiti, napadnouti nepřítele bodakem, existuje zbraň, jež má právo na titul vojska bojového, jež s břemenem na zádech musí podstoupiti všechny utrapy a všechna nebezpečí, jež musí dojíti k cíli stůj co stůj, přes všechny nesnaze až k úplnému obětování s nadlidskou téměř energií fysickou i mravní, a tato zbraň jest péchota. Ona má právo na největší účtu a největší odměnu, z ní musí pocházeti generálové. Ve starověku byl odmítnut občan, jenž by byl chtěl sloužiti u zbraně pomocné. Dnes bohatí slouží u jezdeckva, učení u dělostřelectva. Ale ti, kteří milují svou vlast, slouží u péchoty, poněvadž není pro ně místa, jež by jich bylo hodno a kde by se jim lépe bojovalo. Starí Řekové byli by v tom viděli počátek upadku, my to sledujeme zcela přirozeným.

Poněvadž dnes jest nebezpečí, napadneme-li nepřítele, stokrát větší než jindy, jest k tomu zapotřebí také stokrát větší odvahy. Co učiníme, abychom tuto odvahu utvrdili? Francouz má odvahu vrozenou a za všechních okolností životních neustupuje před nebezpečím. Jest velice ješitný, jest rád chválen, a učiní vše, aby si cvaly zasloužil. Nedopustí nikdy, aby se řeklo, že Němec je udatnější než on. Konečně miluje svou otčinu. Přeje si, aby Francie, jeho Francie, byla svobodná, ctěná, aby si zachovala svůj primát mezi národy, nestrpí, aby někdo uval čast jejího území, jest přesvědčen, že povinnost mu káže brániti ji, jakmile bude napadena. Tento vlastenecký cit jest ztaven i v těch, jež o sobě tvrdí, že ho nemají. Francouz — a jest jich většina — má kromě toho vjenského ducha, jenž ho ponouká, aby se činně účastnil slavných bojů pro vlast. K těm náleží obdivuhodný sbor francouzských důstojníků a poddůstojníků. Z toho plyne, že občan, jakmile se chopí zbraně, jest předchutn vůli zvítěziti takovou měrou, že služba vojenská i velitelská jsou velmi usnadněny.

Athénané se starali mnohem více o to, aby organizovali odvahu než o množství, a vnuknouti vojákovi vůli zvítěziti znamenalo uvéstí „jeho duši v lepší stav". Tato duše vojákovy se nezměnila. Francouzský předpis praví: „Vnuknouti všem vůli k vítězství jest podstatným cílem výcviku vzhledem k válce. Disciplína jest plodem přísného ceptování. Výcvik vojska vyzaduje, aby se tyto věci často opakovaly, a to zcela stejně; toto opakování rozvíjí u vojáka „reflexy" poslušnosti. Předpisy neobracejí se tedy k duši vojákovy, aby utvrdily jeho vůli zvítěziti, ale k jeho reflexům. Spartané nebyli by se nikdy opovážili formulovati takto svou organizační metodu odvahy. Když se obraceli k svobodným občanům, sou díli důstojněji a přestějí: voják musí poslouchati a zákon předpisuje buď zvítěziti nebo zemřiti. Starí soudili, že jednou z nejdůležitějších povinností vojevůdcovských jest přivést vůli zvítěziti až k vůli napadnouti nepřítele. Vojevůdce musil totiž v předvečer boje vojáky přesvědčiti, že učinil vše, aby jim usnadnil vítězství a čím více vydají ze sebe energie, aby vykonali jeho rozkazy, tím větší mají naději na vítězství. Kromě toho v okamžiku boje musil se k nim přímo obrátiti, aby rozptíl jejich odvahu a přivedl je tak daleko, aby se chtěli vrhnouti na nepřítele. Tuto povinnost starověcí vojevůdci zachovávali s největší rigorosností. A Napoleon činil to podle nich.

Doktrína antická říkala vojevůdcům: „Budete hodni úřadu velitelského teprve tehdy, až najdete prostředek, „manévr", jímž oslabíte nepřítele, dříve než vrlmete své vojsko k útoku. Čím bude tento manévr účinnější, tím větší si získáte nároky na vděčnost svých vojáků, kteří vás budou lepe poslouchati." — Tak n soudí však autoři francouzských předpisů. „Každý jiný záměr než jiti přímo k cíli přes všechny překážky, jako na příklad manévry více méně důmyslné, byl soustavně vymýcen, aby nezmenshoval důraznosti boje a jeho úspěchu." A na jiném místě se praví: „Válka jihoafriická ukázala, že některé teorie jsou navždy opuštěny, na příklad možnost dojíti k rozhodnutí manévrem bez boje. Abychom zabránili podobnému kroku zpět, připomínáme, že první povinností velitele jest činiti bitvu."

Jest samozřejmé, že manévr bez boje nemůže přivést rozhodnutí; ale abychom mluvili jen o době moderní, u Ulmu byl manévr i boj, a tento boj stál jen 1500 mrtvých i raněných, u Slavkova byl manévr a velká bitva, jež stála dokonce jen 800 mrtvých a vynesla Napoleona na vrchol slávy.

Doktrina antická pravila také: „Nemůžete-li manévrovat po příkladu Themistoklově a Epaminandově, musíte aspoň, a to vždy, abyste oslabili nepřítele, užítí všech metacích zbraní, jimiž disponujete.“ Dnes má k tomu cíli velitelství dělostřelectvo neobyčejně mohutné, avšak předpisy praví: „Dělostřelectvo nepřipravuje již útok; ono je podporuje.“

Doktrina antická nepřestávala vojevůdcům opakovati: „Budete hodni úřadu velitelského jen tehdy, budete-li dbáti, abyste šetřili života svých vojáků.“ Předpisy jsou v té věci zase miněni odchylného: „Abychom zvítězili, musíme silou rozrušiti bojovou sestavu nepřítelovu. To vyžaduje prudkých útoků a lze toho docílit jen za cenu krvavých obětí.“ A což když útok neměl výsledku? Byl proveden bez ohledu až k úplné oběti, jak káže předpis. Odpovědnost velitelova není tedy žádná. Vůdcové ve starověku, aby se ukázali hodnými svého úřadu, neměli větší snahy, než vzbuditi u vojáků poslušnost nejen ze smyslu pro kázeň, ale zvláště z lásky a oddanosti. Napoleon to činil také tak. V předvečer Slavkova měl nádhernou armádu. Věděl, že jeho vojáci mu neobmezeně důvěrují, ale nespokojil se tím. Nejen, že jim svěřil svůj plán, navštívil také tábor.

V 19. století jen jediný generál studoval antickou válku, a to byl Napoleon, jenž přijal antickou doktrínu.

Autor vytýká profesorům taktiky, že se dívají svrchu na starověké válečné umění. Válečná škola brání se zavěsti studiem starověkých bitev trochu filosofie do vyučování. Není pak divu, že doktrína, kterou propaguje, neví nic o organizaci odvahy a o umění velitelském.

Na konec shrnuje: Doktrína antická a doktrína z roku 1914 souhlasí spolu v základním principu: bití se znamená napadnouti nepřítele. Avšak první praví velitel: Smíš útočiti jen na nepřítele, jehož si oslabil nebo jenž se oslabil. Kdežto druhá praví: Budeš útočiti zas a zase. První jest pojata lidsky, druhá nelidsky. První činí velitele odpovědným, druhá nikoli. Jinými slovy: doktrína z roku 1914 jest v zásadě souhlasná s doktrínou antickou, ale pokud se týče provedení, jest její negací.

Všimněme si nyní války světové, nejděší a nejkrutější, jakou kdy viděl svět. Armády Xerxovy nebyly nic proti armádám, jež Němci postavili proti Francii. Chtěli ji nejen porazit, ale vůbec zničiti. Porušili smlouvy a zvolili si bojové prostředky, před nimiž by byl couvl sám Attila. A přece zvítězili Francouzi. Jestliže umění válečné jest umění zvítěziti, když jsme nejslabší, musilo to býti dokumentováno napadně i na protilehlém pólu světových dějin. Francouzi zvítězili za cenu hrozných obětí. Počali válku krvavými ústupy, potom přišlo vítězství, jež však nebylo rozhodné. Čtyři dlouhá leta trval pak zápas, než byl dokončen. Francouzi vstoupili do války s doktrínou z roku 1914. Jaký vliv to mělo na jejich první porážky? Nebyli snad nuceni nahraditi ji doktrínou antickou? Jestliže ano, jakou měrou přispěla k jejich úspěchu? — Autor odpoví na tyto otázky ve druhém díle. Vysvětlí zásady, na nichž bylo zbudováno konečné vítězství Francouzů a srovná je se zásadami, jež učinily nesmrtelnými jména Salamíny, Mantineie a Gaugamel. Jsou-li to tytéž zásady, pak je můžeme nazvati zákony, a to věčnými zákony války. **Wf.**

b) německá.

Hamman Otto: **Bilder aus der letzten Kaiserzeit.** S 12 obrazy ve světlotisku podle nákrešů Olafa Gulbrandsena. Berlin, Reimar Hobbing, 1922. 8°, váz. M. 850.—.

Dokumentární materiál s velmi zdařilými charakteristikami nejvýznamnějších německých osob světové války (Holsteina, Bülowa, Bethmann-Hollwega, Kiderlena, Ballina, Solfa a j.), doplněný znamenitými vyzobrazeními, řadí tuto publikaci, jejímž autorem je bývalý vysoký úředník německého zahraničního úřadu, k nejlepším politickým spisům o světové válce. V textu jsou poznámky císařovy k různým úředním aktům, řeci kancléřovy, dopisy diplomatů a p. Je tu po prvé uveřejněn původní text osmi důležitých spisů pro politické předválečné a válečné dě-

jiny: Dva telegramy císaře Viléma, týkající se jeho rozpravy s anglickým státníkem Hardingem o omezení námořního zbrojení, úřední korespondence německého kancléře Bülowa s admirálem Pitztem z roku 1908, ohrazení státního sekretáře Kiderlena proti Lloyd Georgeovi o otázce Agadirské z roku 1911 a j.

—xy.—
Heinrich Otto Meisner: **Denkwürdigkeiten des General-Feldmarschalls Alfred Grafen von Waldersee.**

Auf Veranlassen des Gen. Leut. Georg Grafen von Waldersee bearbeitet und herausgegeben.

Stuttgart, Berlin 1922. Deutsche Verlagsantalt. 8°. 2 díly. I. díl: X* 423 str., II. díl 456. Cena váz. Kč 66.—.

Memoiry autorovy pojednávají o jeho působení v letech 1832 až do roku 1904.

V dalším svazku uveřejněny budou zápisky z expedice do Číny a z posledních dob jeho života. Waldersee byl z nejpřednějších mužů v Německu po válce roku 1870-71 až do roku 1904. Dilo je psáno formou deníku; obsahuje někdy obšírné zápisky o zažitých událostech vojenských a obzvláště politických, názory autorovy o jednáních osobách a podává tudíž množství zajímavých podrobností z doby císaře Viléma I. a obzvláště Viléma II.

—xy.—

Freytag-Loringhofen, gen.: **Die Psyche der Heere**. Berlin. E. S. Mittler et Sohn. 1922. 89.

Autor vzal si za úkol vylicíti na základě historického vývoje a činnosti různých armád duševní ruch a vznět celých vojsk, jak se jeví za války mezi přerušnými a úplně od sebe odlišnými požadavky a vlivy. Kniha významně se živým a poutavým líčením.

Wilhelm Kretschmann: **Die Wiederherstellung der Eisenbahnen auf dem westlichen Kriegsschauplatz**. Berlin. Mittler & Sohn, 1922, 4°, str. VII. + 128, 1 mapa, 59 vyobrazení.

Úvodem objasňuje důležitost železnic ve válce, úkoly vojenských železničních útvarů, organizaci německé vojenské železniční služby a důvody, proč se účastnil železničních staveb za války i soukromý průmysl. V dalším jsou popsány práce na poškozených nebo úplně zničených železničních tratích, tunelech, mostech a p. Kniha má hojnost technických náčrtů a vyobrazení; podává velmi dobrý přehled všech prací, které vykonalo Německo v obsazeném francouzském území —xy.—

Kronprinz Wilhelm: **Meine Erinnerungen aus Deutschlands Heldenkampf**. Berlin. E. S. Mittler & Sohn, 1923, 8°, str. XII. + 372, rejstřík, 1 vyobrazení, 13 náčrtů v textu, 4 mapy. Cena Kč 66.— váz.

Dílo rozděleno je ve tři větší oddíly. V prvním oddílu (rok 1914 a 1915, kdy byl autor velitelem 5. německé armády) líčí mobilisaci a nástup své armády, operační plán, povšechný stav německého vojska, bitvu u Longwy, postup k Maase, boje o přechody přes řeku (4.—10. září 1914), ústup a počátek okopové války, rok 1915, změnu taktiky a podzimní bitvu v Champagni. Oddíl druhý věnován je úplně bojům u Verdunu v roce 1916. Třetí oddíl vypisuje utvoření armádní skupiny za velení autorova, bitvu na Aisně, opět boje u Verdunu v srpnu a září 1917, jarní ofensivu v roce 1918, její ukončení, útok na Chemin des Dames koncem května, útok po obou stranách Remése v polovici července, francouzsko-americký útok na Soissons a Fismes, útok spojený v Champagni a v Argonnách, poněkud očabování a zhroucení ně-

mecké fronty a ústup do linie Antverpy —Maasa.

Autor líčí hlavně jen události, mnoho nekritisuje. Sloh je jasný, látka upravena přehledně, náčrtů a mapy dobré.

—xy.—

Heinrich Kanner: **Kaiserliche Katastrophenpolitik**. Ein Stück zeitgenössischer Geschichte. Víděň, E. P. Tal & Co., 1922, 8°, str. XIV. + 468, váz. M 687.50.

Ríše Habsburků ohrožovala před světovou válkou evropský mír svou nepřeliš důležitou akcí politikou vnější (Srbsko) a svými menšími vojenskými prostředky méně než dalekosáhlá politika Německa, neštítící se žádných prostředků. Obzvláště od roku 1905 (Maroko, Turecko, vývoj německé námořní moci) znepokojovalo Německo veškeru střední Evropu a svým ustavičným zbrojením nutilo ostatní státy k ohromným vojenským nákladům. Autor vidí však hlavní příčinu světové války v balkánské politice habsburské říše, kde se sice nahromadily menší konflikty, ty však způsobily násilné řešení všech mocenských otázek v ostatní Evropě. Jeho kniha jest většinou soubor článků, které byl jako politický žurnalista vydal v různých vídeňských časopisech před válkou a po ní. V historické části snaží se objasnit habsburskou politiku na Balkáně a její vztahy k Německu, v druhé, kritické části, posuzuje důsledky této politiky a vůli mocností centrálních a spojenců k válce. V té příčině je zajímavé jeho schematické znázornění vůle k válce, jak se jevila u různých národů. Rozcizňuje originální a derivativní, aktivní a pasivní vůli. Originální, aktivní vůli dokázalo Rakousko-Uhersko proti Srbsku a Německo proti Dohodě; originální pasivní vůli jevílo Srbsko nejprve proti Rakousko-Uhersku, pak proti Německu. Derivativně aktivně postupovalo Německo proti Srbsku, když se postavilo po bok Rakousko-Uherska, a toto proti Dohodě, když se spojilo s Německem. Rusko začalo nejprve válku s Rakousko-Uherskem, potom pro zájem o Srbsko proti Německu s vůli derivativně pasivní; tutéž vůli projevila Francie a Anglie, vyhlásivše válku nejprve Německu, potom Rakousko-Uhersku.

—xy.—

Lujo Brentano: **Die Urheber des Weltkrieges**. Mnichov. Drei Masken-Verlag. 1922, 8°, str. 134. Cena Kč 18.—

Úvodem k této studii je politicko-duševní vývoj mocností, zúčastněných na světové válce. Brentano podává své názory o vině. Pokládá Francii Poincaréovu, Rusko Izvolského a Sazanova a konečně srbskou rozpínavost za nejmocnější živly, které zavinily válku.

„Leč všechny francouzsko-ruské intriky nebyly by bývaly s to, aby vzrůstily světový boj, kdyby Velká Británie nebyla bývala chtěla násilně porušiti svobodu na moři a nenutila tím Německo, aby si zřizovalo námořní vojenskou moc k ochraně svého obchodu“. Tento názor formuluje autor ještě lepe na str. 26: „Nemůže se tvrditi, že by bylo nedošlo k světové válce, kdyby byla Anglie uznala svobodu na moři i v případě válečném“. Posuzuje obapolné styky Německa s Anglií, kárá autor německou politiku, že nevyužila vhodných chvílí, ač „byla vybudována na nenávisti, skoro silně, barona Holsteina (německého státníka) proti Anglii“. O hraběti Berchtoldovi praví, že použil v době červencové krise lži i proti svým spojencům.

—xy—

Josef Stürgkh: **Politische und militärische Erinnerungen.**

Lipsko, Verlag Paul List, 1922, 8°, str. 320.

Knihla podává obraz života rakouského důstojníka generálního štábu, který měl v míru jako vojenský attaché dosti příležitosti nahlédnouti do zákulisí německého militarismu a dvorních intrik. Poctivě snaží se autor vyličiti objektivně své dojmy předválečné a mistrně zobrazuje povahu Viléma, Konrádovi z Hietzendorfu upírá genialitu, nazývá ho vrtkavým a málo energickým při provádění úmyslů. Leč zdá se, že kritika tato není upřímná; mimovolně prochvívá jeho vývody litost, skrytá v hloubi srdce, že pominuly doby dynastické slavy a „cisárských“ vojsk. Je to publikace, která postrádá vojensko-historické ceny; má pouze význam pro kulturního historika.

—xy—

Egon Erwin Kisch: **Soldat im Prager Korps.** Praha, Lipsko, Andréovo nakladatelství. 1922. 8° str. 316. Cena váz. Kč 24.

Deník poddůstojníka-žurnalisty, bývalc, a k. pěšího pluku č. 11 od počátku mobilisace 1914 až do jeho zranění v Karpatech v březnu 1915.

—xy—

Taschenbuch der Kriegsflotten. XX. Jahrgang 1922. Mit teilweiser Benutzung amtlicher Quellen. Herausgegeben von B. Weyr, Korvettenkapitän a. D. — München, J. F. Lehmannsverlag. Cena M 320.

Průručka, která byla vydávána dříve pravidelně každým rokem, dočkala se po čtyřleté přestávce (1918—1922) opět nového vydání. Statistické údaje německého válečného loďstva, část její dříve nejvýznačnější, obsahuje v novém vydání několik málo stran. Z německého válečného loďstva, jež v roce 1912 mělo 40 velikých bitevních lodí a 38 pancéřových křižníků, zbylo 6 řadových lodí; několik z nich má ponor

(displacement) sotva polovinu dřívějšího ponoru mohutných superdreadnoughtů. Z křižníků zbyla $\frac{1}{10}$. I dělostřelecká výzbroj zbytku německého loďstva je mnohem menší než před válkou a ve válce. Nynějších šest lodí je vyzbrojeno čtyřmi děly ráže 28 cm L/40 (střela váží 300 kg, energie u ústí 10.730 m); těžké dělostřelectvo, jímž byly vyzbrojeny německé válečné lodě v roce 1918, mělo po 8 dělech ráže 38 cm L/45 (střela vážila 760 kg, energie u ústí 30.680 m). Měla tudíž nejsilnější loď dřívější námořní válečné moci německé šestkrát větší dělostřeleckou bojovou sílu (energií) nežli loď nynějšího stavu. Stavěti ponorky je Němcům vůbec zakázáno.

Je zajímavé, že se podstatně zvýšil účinek děl ve válce a po ní. Ve světové válce bylo nejmohutnější zbraní dělo ráže 38 cm¹⁾ (střela vážila asi 800 kg, energie u ústí 28.000 m). Nyní používá Anglie děl ráže 40.6 cm (střela váží 1016 kg, energie u ústí 29.000), a jsou jimi vyzbrojeny velké křižníky; anglické monitory pro ochranu pobřeží mají děla ráže 45.7 cm a jejich střela váží 1633 kg. V době války sestrojil Krupp také lodní a pobřežní dělo ráže 50.8 cm L/50 (20 angl. palců); střela váží 1805 kg, počáteční rychlost 875 m, energie u ústí 70.500 m. Projektil tohoto děla pronikne u ústí děla ocelovou deskou tlustší než je průměrná výška muže (1.688 m).

Mimo přehojná statistická a konstruktivní data, přesná a spolehlivá, obsahuje průručka povšechný přehled o příčinách světové války, pojednání o německo-anglické námořní taktice a o námořně-politických důsledcích válečných. Zvláštní kapitoly věnovány jsou podrobné statistice všech lodních ztrát bývalé německé válečné lodní moci a její početný stav koncem roku 1921.

—xy—

Oberstleutnant Eug. Bircher: **Beiträge zur Erforschung der Schlacht an der Marne.** Sešit 1.: **Die Schlacht am Ourcq.** Mit 5 Skizzen und 2 Karten. 8°. Lipsko 1922. Verlag Ernst Bircher A. G. Cena šv. fr. 8.

Autor, švýcarský podplukovník, ve válce náčelník štábu divise, uložil si vypátrati tajemství „zázraku na Marne“ (Marnewunder), t. j. shromážditi, roztržiti a zpracovati veškeren materiál, který mu byl jako příslušníku neutrálního státu jistě spíše přístup. Výsledkem jeho studií byla publikace „Die Schlacht an der Marne, eine Studie“, která vyšla v roce 1918. Další obsažný materiál, který získal

¹⁾ Pouze Spojené státy severoamerické vyzbrojily válečnou loď děly ráže 40.6 cm.

postupem času, umožnil mu úplně přepracovati a obsírněji vylíčiti jednotlivé události a podati tak nejpřesnější obraz této rozhodující bitvy v různých stádiích.

V prvním sešitě zabývá se boji na řece Ourcq, t. j. mezi první německou (Kluckovou) a šestou francouzskou armádou (Maunouryovou), které byly bojovány od 5. až do 9. září západně od Ourcu a východně od Paříže mezi Marnou a lesem Villers-Cotterets. (Viz článek pluk. Wagnera „Bitva na Marne 1914“, V. R. III, na str. 543). Mimo taktické a strategické úvahy zdůrazňuje autor důležitost psychologického momentu a právem podotýká, že vylišení jich předpokládá nejen vědecké znalosti, nýbrž i naprostou objektivnost, které je schopen pouze ten, kdo se války neučastnil.

Velice zajímavé jsou příspěvky různých osob obou válečických stran; podávají věrný obraz nálady v armádách.

V závěrečných úvahách shrnuje autor ve zhuštěném a přehledném líčení všechny události, které nemohly býti lustrány podle ztrnulých matematických forem; byly to spíše přírodní zjevy, pro které neplatil zákon o příčině a důsledku. Historik nazírá docela jinak na situaci nežli vojevůdce, jenž tápe v nejistotě a jehož bedra tíží ohromná odpovědnost. Proto je úkolem historikovým, aby nejen zaznamenal a vysvětlil vnější příčiny, nýbrž aby vypatral i příčiny vnitřní, které způsobily rozhodnutí vojevůdce.

Shodujeme se s ním v jeho mínění, že bitva na Ourcq byla vybojována ohromným duševním i tělesným úsilím, a že bude vždy skýtati přehojné látky ke studiu operativního vedení, které se vyznamenává největšími výkony. Bylo by záhodno, aby byla studijním pramenem těm, kteří jsou předurčení veleti větším jednotkám. —xy.—

Oberstleut. R. Stollberger: Kampfschule für die Infanterie. I. Teil. Die Gruppe. Das s. M. G. Der Zug.

Berlin. Verlag R. Eisenschmidt. 8°. Str. 150, 1 mapa.

— : **Taktischer Unterricht auf dem Exerzierplatz. (Bataillonsübungen.)**

Kallmunn bei Regensburg, Oberpfälzische Landesbuchhandlung. 8°. Str. 118, 1 mapa.

Obě publikace mají tutěž základní myšlenku: součinnost dělostřelectva s pěchotou, aby bylo společnou činností obou dosaženo taktického cíle s nejmenší ztrátou a v čase nejkratším. V první knize obsaženo je 44, v druhé 68 různých úloh (úlohy jsou rozděleny na 14 cvičebných dnů), a jsou řešeny na normálním cvičišti. Autor navrhuje při cvičeních, aby díla nepřítele nebyla označována vlajkami, nýbrž aby tyto

vlajky znázorňovaly intensitu nepřátelské palby. Vlajka neznačí tedy páliči baterie, nýbrž prostor, ve kterém účinkuje svou palbou. Je to rozhodně jednodušší způsob, který se též lépe shoduje se skutečností a téměř nutí rychle se rozhodnouti. Autor roztrídí rozkazy v taktické a v technické. Rozkazy „Četa obsadí silniční příkop A—B“ nebo „Rota postupuje až do A—B“ jsou technické rozkazy a požadují zanedlouho jiných nařízení. Rozkaz „Četa hájí silničního příkopu“ nebo „Rota útočí na nepřítele u „D““, jsou rozkazy taktické, a platí tak dlouho, dokud nebyl nepřítel odražen, nebo dokud nevnikla rota u „D“ do jeho pozice, nebo dokud nebyl vydán jiný taktický rozkaz.

Podáváme zde názor autorův, ponechávající úsudek o jeho správnosti čtenářům.

—xy.—

Ernst Junger: Der Kampf als inneres Erlebnis. 8°, str. 116. Cena M 252.

Kurt Hesse: Der Feldherr Psychologos. Ein Suchen nach dem Führer der deutschen Zukunft. 8°, str. 219. Cena M 462.—, Berlin. Mittler u. Sohn. 1922.

Dva mladí důstojníci pokusili se o to, aby rozluštili problém, který byl před světovou válkou pokládán za nejněsnadnější, o němž se debatovalo vždy jen s jakousi ostýchavostí, o němž pojednávali pouze mužové s mnohaletou životní zkušeností. Řekneme hned, že se jim pokus částečně velmi dobře zdařil; je to důkazem, že mladí mužové světovou válkou jaksi předčasně dozráli pro nesnadné abstraktní pojmy; za míru sotva by byli tak rychle vyspěli.

Oba autoři pojímají a rozebírají světovou válku s hlediska psychologického. Tato psychologické stránce války rozumělo bývalé německé vojsko v teorii málo; praxe se ji ovšem zabývala vážně. Válka ukázala zřejmě, jak mocné jsou psychologické vztahy mezi aktivním důstojníkem a jeho podřízenými; ona též poučila, že nebylo těchto vztahů ani mezi záložním důstojníkem a jeho vojínem (v německé armádě!), a dokázala to s krutou upřímností, když po ohromných ztrátách aktivního důstojnictva bylo třeba povyšovati neschopné muže na důstojníky a zařazovati do bojové čary mužstvo sotva vyčvičené. To poznala Francie, jež dříve a jasněji hleděla chybu včas napravit. Ve francouzské armádě nebylo zvláštní kategorie vojinů, kteří majíce vyšší vzdělání, mohli dosloužiti za kratší dobu; dvou až tříletá služba všech vyrovnávala sociální poměry ve vojské a stupňovala a rozšiřovala vzájemné duševní vztahy. A přece se Francie dožila v létě roku 1917, že se některé vojskové útvary vzbouřily, a to o jeden a čtvrt

roku dříve než v německé armádě; je to důkaz, že zhroutit se i nejlepší základy, působí-li na vše brutální bída.

Naznačený problém luští každý autor jiným způsobem. Junger podává psychologii toho, co sám zažil. Jako ve své dřívější publikaci „In Stahlgewittern“ vyličil formou vpravdě nepřekonatelnou a úchvatnými obrazy fyzický život a hrdinnost vojínovu v bitevní čáře,

tak podává v této knize jádro zažitých událostí. Z toho, co sám zažil, co vytrpěl, co vykonal a co musil snášeti, vytvořil obraz duševního poznání, který působí jímavě a čtenáře mocně vzrušuje. — Hesse zabývá se psychologickou souvislostí mezi představeným a podřízeným. Jeho vědecké zpracování válečné psychologie podává důkaz o jeho bohaté zkušenosti. —xy.—

BIBLIOGRAFIE č. I.

I. Literatura česká.

a) Odborná i všeobecně vojenská.

Apostata, Dr.: **Pětaticátníci ve světové válce a na Slovensku**. V Plzni, 1922. Levná knihovna č. 13. Nakl. Jaro Mareš. Str. 79. Za Kč 7.—.

— **Balistika vnitřní a vnější**. Díl I, II. Pro založení důstojníků vydalo MNO v Praze 1923.

Bartoš František: **Z žižkových mladých let**. Zvláštní otisk z časopisu Společnosti přátel starožitností českých v Praze, roč. XXX. V Praze, 1922. Nakl. A. B. Černý. Str. 31. Za Kč 3.—.

Bordeaux Henry: **Osvobození zajatců**. Píseň Vaux-Douaumontu. Přel. Ladislav Rašín. V Praze 1922. Nakl. K. Pichal. Stran 182. Za Kč 25.—.

Československé dokumenty v Rusku. Malířské dokumenty. Vydal Památník odboje. V Praze 1922. Seš. folio za Kč 150.—.

Denis Arnošt — Vančura Jindřich, Dr.: **V boji**. Sbírka článků, řečí a posudků v době války světové. Přeložil dr. Jindřich Vančura. V Praze, 1923. Nakl. Stát. nakl. v Praze. Sv. I. Str. 254 za Kč 15.—. Sv. II. str. 288 za Kč 11.—.

Horčička Josef: **Člověk-hrdina**. V Praze 1923. Nakl. J. Ott. Str. 355. Za Kč 32.—. Vydáno péčí MNO.

Hilinský Jaroslav: **Ruskem a Sibiří**. Vzpomínky prostého vojáka. V Praze 1922. Str. 186. Za Kč 15.—.

Instrukce pro polní četnictvo. V Bratislavě, 1922. Nakl. A. Bartoška a spol. Str. 30.

Kaplický Václav a Přikryl Bohumil: **Kalendář čs. legionářů na rok 1923**. Nakl. Činu. Za Kč 9.—.

Kindl Václav: **Střelecká práva**. V Praze 1922. Nakl. Beaufort. Str. 119. Za Kč 12.—.

Klíma Jaroslav: **Maďarská propaganda**. Jak se pracuje k odstra-

nění trianonského míru. — Zvláštní otisk ze „Zahraniční politiky“. Praha 1923. Nakl. „Orbis“. Str. 15. Za Kč 1.50.

Kozák Rudolf, viz Pech Vratislav.

Kračmar Josef, major-vet.: **Hipologie. (Nauka o koni)**. V Praze 1923. Nakl. Čs. věd. ustav vojenský. Str. 155. Za Kč 28.—.

Krejčí František Václav: **U sibiřské armády**. V Praze 1922. Nakl. Památníku odboje. Str. 357. Za Kč 18.—.

Kubík Bohumil: **Příručka: Sociálně hospodářská péče, prováděná vojenskou správou o válečné poškození**. Praha 1922. Za Kč 6.—.

Kudela J. Dr.: **O slavné bitvě u Zborova**. Nakl. Legiografie. Praha 1922. Za Kč 3.85.

Logaj: **Oběti**. Praha 1922. Nakl. Činu. II. vydání.

Masaryk T. G.: **Slované po válce**. V Praze 1923. Knihovnická služba, č. VII. Str. 38. Za Kč 4.—.

Medek Rudolf: **Do nejkrásnější země světa**. V Praze 1923. Knihovna „Vltava“, sv. 3. Str. 119.

Nietsche J.: **Taktika dělostřelctva**. Olomouc 1923.

Novák J. B.: **Výhody v plnění branné povinnosti**. Nejdůležitější ustanovení zák. ze dne 7. XII. 1922 a příslušných prováděcích předpisů. V Praze 1923. Nakl. Kočího. Str. 51. Za Kč 7.50.

Paulová Milada, Dr.: **Diplomatická hra o Jihošlovany za světové války**. Praha 1923. Nakl. Vesmír. Stran 181. Za Kč 22.—.

Pech Vratislav, pluk. — Kozák Rudolf, pplk.: **Sbírka praktických příkladů k novému služebnímu řádu branné moci**. Praha 1923. Za Kč 14.—.

Pergler K.: **Za národní stát**. Věbér projevů K. Perglera v boji za samostatnost národa. Nakl. Památníku odboje. V Praze 1923. Str. 202. Za Kč 40.—.

Pitra Rudolf: **Z Pensy do Uly**. Zápisky bratra Pitry (1. pluk 7. rot)

*) Viz Vojenské Rozhledy, roč. III, č. 10., str. 536.

Nákl. Památníku odboje. Knihovna P.O. c. 22. V Praze 1922. Str. 162. Za Kč 32.—

Poincaré Raymond. **O vzniku světové války.** Přeložil dr. K. Helus. V Praze 1922. Str. 144. Za Kč 18.—

První rok práce Čs. obce legionářské. Státi programové a informační. V Praze 1922. Vydala Čs. obec legionářská. Str. 33.

Přikryl Václav, viz Kapličky Václav.

Příručka čs. vojáka. Uspořádal Rud. Hudec. Nákl. Činu. V Praze 1923. Str. 385. Za Kč 16.50.

Skácel Jindřich: **S generálem Srovým v Sibiři.** Praha 1923. Knihovna Osvobození, sv. XXV.

Skála J. K.: **Zákonitá péče o válečné a poválečné invalidy a pozůstalé.** Nákl. Sociální služby. V Karlíně 1922. Str. 152. Za Kč 8.—

Smazal Josef, nadp.: **Výklady o mravní výchově vojenské.** Nakladem Ústředního svazu čs. gažistů m. h. tř. Knihovna voj. příruček, sv. 4. V Praze 1922. Str. 126. Za Kč 6.—

Sýkora Josef: **Militarismus a milice.** V Praze 1923. Nákl. Svazu dělnických těl. jednot. Vzdělávací knihovna účelového ruchu, sv. X. Za Kč 8.—

Šefl Josef: **Paměti domobrance 28. pluku z války světové 1914—1918.** Nakladem vlastním. Str. 155. Za Kč 22.

Šindelář Jan, pplk.: **Co musí vědět každý příslušník o organizaci čs. branné moci.** (Objednávky u druhé horské brigády.) Za Kč 3.—

Svoboda Jan: **Příručka válečného poškozence československého.** V Brně 1923. Nákl. Obzoru a sociální péče. Str. 390. Za Kč 12.—

Vobořil Karel: **Stručný přehled dějin světové války a vzniku státu československého.** V Praze 1923. Nákl. Bačkovského. Str. 24. Za Kč 1.30.

Vojenský kapesní kalendář pro rok 1923. S praktickou příručkou pro příslušníky čs. branné moci. Upravil Rudolf Hudec. Nákl. Ústředního svazu čs. gažistů m. h. tř. Str. 479. Za Kč 20.—váz.

Vančura Jindřich, Dr. viz Denis Arnošt.

Zprávy o vývoji branné reformy v Itálii. (Studijní a statistické oddělení vých. odboru při hlavním štábu. Č. j. 117.002/vých 23.) V Praze 1923.

Zuman František. **Osvobozená legenda. Vzpomínky a úvahy o čs. odboji v Rusku.** Díl II. V Praze 1925. Nákl. vlastním. Str. 230. Za Kč 34.—

Zeman Adolf: **Vasil Imnoken-tějevič.** Kus sibiřské epopeje. Nákl. vlastním. V Praze 1922. Str. 308.

Zípek Alois: **Válka národů 1914 až 1918 a účast čs. národa v boji za svobodu.** Díl V. V Praze 1922. Nákl.

vlastním. Str. 249. Za Kč 40.— (Díl I. až V. váz. za Kč 250.—)

b) Pomůcky.

Adamek Jan: **Vychovatelství a vyučovatelsví.** Druhé změněné a doplněné vydání. V Plzni 1922. Nákl. K. Ausobský v Českých Budějovicích. Str. 160. Za 13.50 Kč.

Brož Rud., Dr.: **Boj o petrolej.** Poznámky ke smlouvě československé republiky. Zvláštní vyd. z revue Nové Čechy, roč. V., č. 2. V Praze 1922. Za 3 Kč.

Baxa Bohumil, JUDr. a PhDr.: **Stát a občan.** Praha 1922. Nákl. Družstva Maje (Knihovna socialisace vědy, sv. 3.). Str. 58. Za 4.50 Kč.

Formánek Jaroslav, Dr.: **O spotřebě a vlivu různých paliv a olejů při pohonu automobilových motorů.** Nakladem Čs. Klubu automobilistů (Knihovna Anta sv. I.). Praha 1923. Str. 29. Za 5.20 Kč.

Gide Charles: **Zásady národního hospodářství.** Přel. Dr. J. Stocký a Ing. C. Zdeněk Pokorný. Nakladem Spolku posluchačů Vys. školy obch. V Praze 1922. Za 40 Kč.

Chlup Otakar: **Občanská nauka a mravouka.** Příspěvek čs. pedagogického ústavu J. A. Komenského. V Praze 1922. Str. 76. Za 10 Kč.

Joachim Václav, Dr.: **Co má vědět každý občan.** V Praze 1922. Nákl. Státního nakladatelství. (Velmi dobrá učebnice o občanské nauce.)

Joklík Frant., JUDr.: **Návod k občanské nauce.** V Praze 1922. Stran 40. Za 3.50 Kč.

Kraus Cyril: **Organická technologie.** II. díl. Chemický průmysl vláknin. V Praze 1922. Nákl. Jos. Vilímka. Str. (139)¹—245. Za 14 Kč.

Illustrovaný zeměpis všech dílů světa. Sv. I. Redacei dra Frant. Macháta. Nákl. Ústředního nakladatelství čs. učitelstva. V Praze 1923. Za 26.60 Kč.

Naše úřední čeština. List pro očistu a třibení české řeči úřední. Nákl. Vydavatelského družstva českých úředníků železničních. V Praze 1923. Předplatné ročně 26 Kč.

Nikolau Stanislav (a j.): **Československá vlastivěda.** I. Prof. Dr. Nikolau: Zeměpis. II. Prof. Dr. Boh. Baxa: Základy občanské nauky. III. Dr. Jan Stocký: Nástin národního hospodářství. V Praze 1923. Nákl. Vyd. družstva čs. profesorů. Stran 178. Za 19 Kč.

Novotný J. Oldra: **Sborník občanské výchovy.** Sbírká článků k výkladům s metodickými poznámkami. Zábřeh 1923. Str. 88. Za 5.80 Kč.

Opravil Antonín, kpt.: **Nová sbírka chyb v naší úřední češtině.** V Praze 1922. Nákl. Svazu čs. důstojníků, knihovna Eustojnických Listů, č. 7. Za 4 Kč.

Páv Jar., ing.: **Automobil a automobilní průmysl ve Spojených státech.** Nákladem Autoklubu čs. republiky. Knihovna Auta sv. 2. Str. 160. Za 50 Kč.

Povondra Josef, kpt. — Pin-
kas Oldřich, kpt.: **Pokyny pro službu pátrací a daktyloskopickou bezpečnostních orgánů.** V Kroměříži 1922. Naklad J. Guska. Str. 120. Za 25 Kč.

Smotlacha Frant., Dr.: **Ze základů tělocviku, sportu a her.** V Praze 1922. Nákl. B. Kočího. Knihovna tělesné výchovy č. 4. Za 8 Kč.

Srb Edvard: **Nový praktický ráce v úředních písemnostech.** V Praze 1922. (Svejdův sborník praktických příruček, sv. I.) Str. 195. Za 15 Kč.

Těsnopisné rozhledy. V Praze 1923. Nákl. Státního ústavu těsnopisného. Předplatné 10 Kč ročně.

Till Alois: **Občanská nauka.** V Praze 1922. Nákl. Unie. Str. 80. Za 650 Kč.

Tobolka Zdeněk: **Politika. Co má vědět o čs. republice každý občan.** V Praze 1923. Str. 325. Za 50 Kč.

Totomianc J.: **Dějiny národohospodářských a sociálních nauk.** Přel. Jar. Papoušek. S předmluvou T. G. Masaryka. V Praze 1922. Nákl. J. Ottů. Str. 172.

Nově vydané služební předpisy.

(Pokračování.)

G—1: „Předpis o pravomoci a působnosti státní.“ V Praze 1922.**)

G—2: „Organisace transportů, zásobování a odsunu armád.“ V Praze 1922.

G—10: Směrnice pro vojenské asistence. (Jejich dožadování, poskytování a upotřebení.) (V tisku.)

Hp—1: I. doplněk. „Dávka krmiva a steliva pro koně a soumary.“ V Praze 1923.

J—4: Zatímní předpis pro vojenské trestní ústavy. (V tisku.)

K—1a: Zatímní cvičební řád pro jezdectvo. Díl první. Technická příprava jezdectva. V Praze 1922.

K—2a: „Cvičební řád vozatajstva. Jízda koňmo. Zatímní předpis.“ V Praze 1923.

K—2g: „Nauka o vozatajském materiálu I. díl (v tisku).“

K—2h: „Technicko-správní služba u vozatajských těles a ústavů. (Prozatímní předpis; v tisku.)“

*) Viz Vojenské Rozhledy, roč. III., č. 10, str. 536.

**) Všechny předpisy tyto vydány jsou nakladem MNO.

Názvosloví taktické. V Praze 1922. Str. 36. (Č. j. 63.300/22 - vých.)

Názvosloví francouzsko-česko-německé; sešit V.

Návod k používání busoly Bezardovy. (Pomůcka. V tisku.)

O—1: Povýšování mužstva. Doplněk předpisu. (Viz Věstník věcný, roč. V., část 55.) V Praze 1922.

O—2: Předpis o kvalifikačních listinách důstojníků. V Praze 1922.

Org.—4: Organizační předpis pro vojenské tábory a posádková velitelství. (Načrt; jím se ruší Org.—6; Zatímní směrnice pro posádková velitelství.) V Praze 1922.

Org.—8: Organizační předpis pro pěší vojsko, načrt; jeho vydáním se mění dosavadní označení Org.—8 (vojenské značky a zkratky) v Org.—8. V Praze 1922.

K Org.—3: vydán I. doplněk.

Org.—9: Organizační předpis pro dělostřelectvo (načrt). V Praze 1922.

Org.—25: Organizační předpis pro vojenský zeměpisný ústav. (V tisku.)

Org.—51: Organisační kulometných oddílů (doplněk k org. 51; v tisku.)

Sf—3: Sazba na léčiva pro vojsko. II. vydání. (V tisku.)

Tst—1: Markýtanství. III. díl.

Ttel—21: Užívání telefonu a telegrafu vojenskou správou. V Praze 1923.

Vo—1b: Předpis pro výcvik kulometné rot (doplněk; v tisku).

Vých—3: Praktická příručka osvětové výchovy. (V tisku.)

Zem—3: Vojenské topografické práce. I. díl. Organisační a služební předpisy. V Praze 1922.

Z přej—8a: Předpis pro přejímání mosazných nábojnic. V Praze 1922.

Z názv—2: Roztřídění a názvosloví zbrojního materiálu. Sešit první. V Praze 1922; sešit pátý; v Praze 1923.

Z stř—6: Tabulky střelby pro 25 cm lehoulou houfnici, vz. 14 a vz. 14/16 (Druhé vydání.) V Praze 1922.

Z stř—21: Tabulky střelby pro 10 cm lehoulou houfnici, vz. 14/19.

Z vst—1: Válečné počty pro horské dělostřelecké utvary. Materiál: 7,5 cm horský kanon vz. 15/4 příloha. (V tisku.)

Z vst—1: Podrobné výkazy rážového materiálu 7,5 cm horského děla, vz. 15/3, příloha. (V tisku.)

Z vst—3: I. příloha: Názvosloví pro výstroj baterií, vyzbrojených 10 cm horskou houfnicí, vz. 16. V Praze 1923.

Z vst—4: Názvosloví pro výstroj baterií, vyzbrojených 10 cm lehoulou houfnicí, vz. 14 (14/19). Část I. (V tisku.)

Z vst—5a: Válečný početný stav materiálu baterie, vyzbrojené 15 cm těžkým kanonem, vz. 15, 15/16 a 15/20. Sešit první (v tisku).

Z vsť—7: Návosloví pro výstroj baterií, výzbrojených 15 cm automobilní houfnicí, vz. 15. V Praze 1922.

Z vsť—12: Výstrojní předpis pro baterie proti letadlům. Materiál: 9 cm dělo, vz. 12/20. Část II. V Praze 1922.

Z úč—2: Správa a účtování dělostřeleckého materiálu vojskových útvarů dělostřelectva. V Praze 1923.

Z úč—6: Správa a účtování automobilního materiálu dělostřeleckých útvarů a útavů zbrojní služby. V Praze 1923.

Zd—5: Předpis pro nádražní velitele. V Praze 1923.

Zd—10: Předpis pro velitelství (úřady atd.) vypravující vojenské železniční transporty a pro velitele transportů. (Zatímni směrnice.)

II. Odborná literatura cizojazyčná.*)

A. Všeobecnosti.

(Filosofie války, výchova, organizace, taktika všeobecná, lékařství, vojenské hospodářství, válečné dějiny atd.)

Akten: **Die diplomatischen Akten des deut. auswärtigen Amtes. 1871 bis 1914.** 6 Bände. Berlin 1922.

Balek W.: **Die Entwicklung der Taktik im Weltkrieg.** Zweite bedeutend vermehrte Auflage. Berlin 1922.

Barrès: **Chronique de la grande guerre.** Paris (Plon) 1922. Fr. 22.

Boucher Arthur, gen.: **Les lois éternelles de la guerre.** I. tome: L'art de la guerre. Paris 1923. Fr. 6.

Bouloumié, docteur: **La santé et la guerre.** Paris 1922 (Charles-Lavauzelle).

Buat, gén.: **L'armée Allemande pendant la guerre 1914—18.** Grandeur et décadence. Manœuvres en lignes intérieures. Paris 1922 (Berger). Fr. 4.

Boigey: **Manuel scientifique d'éducation physique.** Paris 1923 (Payot). Fr. 27.50.

Bircher Eugen: **Beiträge zur Erforschung der Schlacht an der Marne.** Heft I. Die Schlacht am Oureq. Leipzig (Bircher) 1922.

Bulow B. W.: **Die ersten Stundenschläge des Weltkrieges.** Berlin 1922. (Verlag Vereinigung wissensch. Verleger. M. 122.)

Corbett: **The official History of the Great War.** Vol. I/IV London 1922. (Longman et Co.)

*) Uvádíme literaturu, která vyšla v poslední době a z důvodů pochopitelných nečiníme nároků na úplnost. Jmenujeme spisy, které pokládáme za důležité. Některé z nich buď již byly, nebo budou recenzovány v „Lit. přehledu“ V. R. Literaturu revui hleděj v „Přehledu revui“.

Corda, lieutenant-col.: **La guerre mondiale.** Paris 1922. (Berger—Levrault) fr. 25.

Cornet M. L.: **Histoire de la guerre.** Tome VI. Paris 1922 (Charles-Lavauzelle) fr. 10.—.

Coubertin Pierre: **Pédagogie sportive.** Paris 1922 (Crès) fr. 3.50.

Écoles militaires, Imprimerie Nationale:

Cours d'administration militaire. Paris 1922.

Cours de géographie. Atlas. Paris 1922.

Cours de topographie. Service géographique de l'armée. Paris 1922.

Cours d'hygiène. Paris 1922.

Culmann, colonel: **Cours de tactique générale.** 2e éd. Paris 1922.

Daille M., commandant: **La bataille de Mondidier 8—10 août 1918.** Paris 1922 (Berger-Levrault) fr. 15.

Devoley Pierre: **La connaissance de la guerre.** Paris 1922 (Librairie Nationale).

Dix Arthur: **Politische Geographie** (Weltpolitisches Handbuch) München 1922.

[Dubail, gen. — Fayolle, maréchal]: **La guerre racontée par nos généraux.** Paris 1922, fr. 6.60.

Durkheim: **Education et sociologie.** Paris (Alcan) 1923. Fr. 7.70.

École militaire (belg.). **Les opérations de l'armée belge au cours de la guerre 1914—18.** I. La campagne de 1914 par. A. Lesaffre. Bruxelles. Fr. 18.40.

Edmonds J. E.: **History of the great War.** Based on official documents. London 1922. (Macmillan and Co.).

Emplacement des troupes de l'armée française. Paris 1922. Charles-Lavauzelle. Fr. 3.—.

Freitag-Loringhoven: **Feldherrengroße.** Vom Denken und Handeln hervorragender Heerführer. Berlin 1922 (Müller) 40 M.

Fircks-Sieckmann: **Taschenkalender für das deutsche Reichsheer.** Berlin 1922.

Giehrl Herman: **Tannenberg.** Berlin 1923. (Mittler.)

Grondys Ludovic: **La guerre en Russie et en Sibérie.** Paris 1923. (Bossard) fr. 33.

Grouard, lieutenant-col.: **La conduite de la guerre jusqu'à la bataille de la Marne.** Paris 1922 (Berger-Levrault) fr. 8.

Gros-Long: **La connaissance de la guerre.** Paris 1922. (Nouvelle librairie Nationale).

Groos O.: **Der Krieg in der Nordsee.** I/II. Berlin 1922. (Mittler.)

Gutschkoff-Schwarz, gen.: **La defense d'Ivangorod en 1914—1915.** Traduit du manuscrit russe. Paris 1922 (Berger-Levrault) fr. 6.

Handbuch der ärztlichen Erfahrungen im Weltkriege 1914—1918. Herausgegeben vom Otto v. Schjerning (+). 9 Bände.

Gaston Rapha: **Tirpitz.** Paris 1922 (Payot).

Hoetzendorf Conrad: **Aus meiner Dienstzeit I—III B.** Leipzig 1922—23. (Ricola.)

Surgery of the War. Vol I/II. Being part of the Medical History of the Great War. London 1922.

Kritik des Weltkrieges. Von einem Generalstabler. 2. Aufl. Leipzig 1922 (Köhler).

Hesse et Gleyze: **Notions de sociologie appliquée à la marche et à l'éducation.** Paris 1923 (Alcan).

Hesse Kurt: **Der Feldheer Psychologos.** Ein Suchen nach dem Führer der deutschen Zukunft. Berlin 1922 (Mittler).

Jünger Ernst: **Der Kampf als inneres Erlebnis.** Berlin 1922 (Mittler).
Klio-Karte des Weltkrieges 1914—18. Berlin 1922. M. 4200.

Kronprinz Wilhelm: **Meine Erinnerungen aus Deutschlands Heldenkampf.** Berlin 1923. (Mittler.)

Kuhl Herman: **Die Kriegslage im Herbst 1918.** Warum konnten wir weiter kämpfen? 2 erw. Auflage. Berlin 1922. (Dob-Verlag.)

Kuntz, capitaine: **L'offensive militaire de l'Etoile rouge contre la Pologne.** Paris 1922. (Charles-Lavauzelle.) Fr. 3.—

Lavisse Ernest: **Histoire française contemporaine, tome IX: Le grande guerre.** Paris (Hachette) 1922. Fr. 20.

Ledent: **L'éducation physique sur la physiologie musculaire.** Paris 1923. Fr. 17.60.

Maravigna: **Studi critici sulla guerra mondiale.** Roma 1922. L. 18.—. (Stabilimento Poligrafico.)

Mayer, lieutenant-col.: **Le théorie de la guerre et l'étude de l'art militaire.** Paris 1923 (Alcan). Fr. 10.50.

Meisner Otto: **Denkwürdigkeiten des Generalfeldmarschalls Alfred Grafen v. Waldersee.** Bd. I/II. Stuttgart 1922. (Deut. Verlags-Anstalt.)

Militärwissenschaftliche Mitteilungen Februarheft

1923: **Bedeutung und Grenzen des Soldnertums.** Berlin 1923.

Montaudon: **Deux ans chez Koltchak et chez les Bolchéviques.** Paris 1923. (Alcan.) Fr. 16.50.

Neville-Lytton: **Le G Q G britannique.** Paris 1922. (Flammarion.)

Novak Karl: **Chaos.** München 1923.

* Nitti Francesco: **Das friedlose Europa.** 2. Aufl. Frankfurt a. M. 1923. M. 1600.

Oertzen v.: **Deutsches Reichsheerhandbuch.** Teil I. Organisation; Teil II. Gefechtsgrundsätze. Charlottenburg 1923. (Verlag Offene Worte.)

Poirier: **La bataille de Verdun** 21 Février — 18 déc. 1916. Paris 1923. (Chiron.)

Projet de loi sur le recrutement de l'armée déposé le 2. Juin 1921 par le gouvernement. Paris 1922. (Charles-Lavauzelle.)

Règlements organiques et l'ordre intérieur de l'institut d'éducation physique. (Belg.) Bruxelles 1923.

Schwarte: **Der grosse Krieg 1914—1918 in zehn Bänden.** Leipzig 1922/3.

Schäfer: **Karte der Schlacht bei Tannenberg.** (Veröffentlichungen des Staatsarchivs in Berlin 1922.)

Schreibershofen: **Deutsche Wehrmachtseinteilung 1922—3.** Charlottenburg. (Offene Worte.)

Tattica delle varie armi. Conferenze svolte delle scuole centrali di fanteria, artiglieria e genio. Ugo Pinnaro. Roma 1922.

Tissie: **L'éducation physique rationnelle.** Paris 1922. (Alcan.) Fr. 9.90.

Tournes René: **L'histoire militaire.** Paris 1922. (Charles-Lavauzelle.)

Waffenschule (Handbuch für die Lehrgänge an den Waffenschulen). Charlottenburg 1923. (Offene Worte.)

Walter Bloem: **Der Weltbrand.** Berlin 1923. (Reimer.)

B. Pěchota.

Ausbildungsvorschrift für die Infanterie. I.—V. Bd. Berlin 1922—3. (Mittler.)

Buchrucker, mjr.: **Gefechts-exerzierbuch der Infanterie in Gruppe und im Zuge.** Berlin 1922. (Eisen-schmidt.)

Führung und Gefecht. Charlottenburg 1922. (Offene Worte.)

Instruction pour l'emploi des cuisines de campagne modèle 1910 remorquées. Bruxelles 1923. (Belg.) Le livre du Gradé d'infanterie (pro poddůstojníky). Paris 1922. (Berger.) KČ.

(Přístě dále.)